

УДК: 616-002.5:378.147:378.661(477-25)

DOI: 10.26697/ijes.2019.4.49

Методологія викладання фтизіатрії в Національному медичному університеті імені О. О. БогомольцяПрофесор Пікас О. Б.¹¹ Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, Україна**Резюме****Вступ:**

У методиці викладання фтизіатрії в сучасних умовах важливим аспектом є принцип системності та наступності, що поєднує знання із попередніх дисциплін та поповнюється новим матеріалом, налагоджуючи тісні міждисциплінарні зв'язки. Застосування інноваційних технологій у вивченні дисципліни “фтизіатрія” перетворює традиційне заняття в інтерактивне, дозволяє покращити якість навчання та професійних вмінь у майбутніх лікарів. У сучасних умовах змінюються підходи до викладання дисциплін у вищих навчальних закладах України. Сьогодні удосконалюється також вища медична освіта: впроваджуються в навчальний процес нові інформаційні і педагогічні технології та нові методики навчання, де важливим аспектом є розвиток інноваційних процесів. Одна із базових дисциплін вищої медичної освіти є “фтизіатрія”, яка забезпечує теоретичну та практичну підготовку майбутнього лікаря-фтизіатра, формує його науковий світогляд та погляд на таку небезпечну хворобу як туберкульоз. Мета навчання на кафедрі фтизіатрії та пульмонології Національного медичного університету (НМУ) імені О. О. Богомольця – підвищення якості професійної підготовки студента та його мотивації до навчання в напрямі медицини.

Методи:

Важливим аспектом методики викладання дисципліни “фтизіатрія” в сучасних умовах є реалізація принципу системності та наступності, що поєднує знання із попередніх дисциплін та підкріплюється новим вивченим матеріалом, що налагоджується тісними міждисциплінарними зв'язками. Свої знання студенти використовують при методі опитування та об'єктивного обстеження хворого, при проведенні аналізу медичних карт стаціонарних та амбулаторних хворих.

Під час проведення практичних занять на кафедрі фтизіатрії та пульмонології застосовується метод проблемного навчання та конкурентних груп, інтерактивних технологій та активні методи викладання, які передбачають участь кожного студента у навчальному процесі. Широко використовуються наочні засоби навчання (таблиці, графічні структури, мультимедійні презентації та проблемні лекції, відеофільми), алгоритми діагностики і лікування туберкульозу та методи індивідуальної роботи.

Результати:

Для ведення практичних занять на кафедрі фтизіатрії та пульмонології НМУ є типова навчальна програма, на підставі якої створено навчально-методичні посібники та методичні рекомендації для студентів. При вивченні дисципліни “фтизіатрія” студенти опановують знання про причини виникнення, механізми розвитку та наслідки лікування туберкульозу, що дає можливість застосовувати цю інформацію в подальшій лікарській практиці.

Застосування інтерактивних технологій у навчальному процесі фтизіатрії висуває певні вимоги до структури занять та його елементів (мотивація, обґрунтування теми та очікуваних навчальних результатів, надання необхідної інформації, інтерактивні вправи та презентація результатів їх виконання).

Викладачеві необхідно методично і грамотно підходити до організації навчального процесу на занятті. Практичні заняття по фтизіатрії проводяться за методом конкурентних груп. Важливе значення при цьому має також володіння інформацією з попередніх дисциплін (особливо суміжних), що дозволяє інтегрувати знання із різних предметів, залучити всіх учасників у процес обговорення певної проблеми та розвинути вміння вести професійну дискусію. Для оцінки набутих знань із попередніх дисциплін проводиться тестовий контроль вихідного рівня, під час якого отримується інформація про загальну підготовку студента як лікаря.

На кафедрі фтизіатрії та пульмонології НМУ імені О. О. Богомольця студенти повинні оволодіти в повному обсязі практичними навичками та професійним вмінням по кожній темі, використовуючи метод опитування та об'єктивного обстеження хворого, аналізуючи медичні карти стаціонарних та амбулаторних хворих із метою вирішення конкретного завдання, визначення наявності та відповідності патологічних змін певним симптомам і синдромам.

Курація хворих проходить обов'язково під наглядом викладача та сприяє розвитку клінічного мислення у студентів, вмінню постановки діагнозу та призначення адекватного лікування.

Викладач готує студента до спілкування із пацієнтом, звертає увагу студентів на основні правила поведінки лікаря, етичні норми, взаємовідносини лікаря і пацієнта. Студенти повинні навчитися володіти мовою професії у різних ситуаціях спілкування, звертати увагу на особливості характеру хворих, їх контингент та індивідуальність кожного.

Між студентом і хворим повинні будуватись взаємовідносини за принципом довіри і доброзичливості. Співчуття і бажання допомогти хворому штовхає майбутнього лікаря до пошуку інформації та знань щодо хвороби пацієнта, його обстеження та лікування. Робота студента із хворими на туберкульоз дозволяє закріпити знання теоретичного рівня та засвоїти практичні навички.

На практичному занятті використовуються різноманітні схеми і малюнки, алгоритми діагностики та лікування туберкульозу, клінічні ситуаційні задачі. Викладачі забезпечують студентів рентгенограмами, даними лабораторних досліджень, навчальними відео- та аудіо-матеріалами, що підвищує рівень засвоєння інформації.

Оцінка рівня знань на практичному занятті проводиться за допомогою тестових завдань (поточного і підсумкового контролю) у поєднанні з опитуванням (усним чи письмовим), розбором клінічних ситуаційних задач, рентгенограм та лабораторних досліджень.

Клінічні ситуаційні задачі розвивають у студентів вміння аналізувати симптоматику хвороби, навчають виявити основний клінічний синдром, ставити попередній діагноз, складати план обстеження та лікування, що підвищує якість підготовки майбутніх спеціалістів. При аналізі ситуаційних задач викладач може об'єктивно оцінити теоретичний рівень знань кожного студента про туберкульоз і подібні захворювання та здатність студента до клінічного мислення. При вирішенні ситуаційних завдань формується у майбутнього лікаря також здатність до логічного мислення та індивідуального підходу. Методи опитування, які застосовуються у навчальному процесі студентів на кафедрі фтизіатрії та пульмонології, довели їх доцільність, оскільки визначають рівень знань студента.

Заслугує на особливу увагу метод проблемного навчання, адже він допомагає розвивати клінічне мислення студентів, викликає у них більший інтерес до обговорюваних проблем, тобто створюється мотивація (усвідомлена) до вивчення дисципліни “фтизіатрія”.

Важливим завданням викладача кафедри фтизіатрії та пульмонології є надання майбутньому спеціалісту (лікарю) навиків читання наукової літератури, вміння швидко “орієнтуватися” в її структурі та в зручній формі для студента “фіксувати” все необхідне для вивчення дисципліни.

Традиційні методи навчання студентів спрямовані в першу чергу на здобуття та поглиблення знань шляхом передачі інформації з подальшим її втіленням у конкретних діях на практичному занятті. Проте така методологія навчання не сприяє розвитку самостійної пізнавальної діяльності.

Самостійна робота студентів на кафедрі фтизіатрії та пульмонології дозволяє самостійно здобувати необхідні знання за допомогою методичних посібників, підготовлених співробітниками кафедри, та застосування інформаційних технологій, що дає можливість більш диференційовано засвоїти навчальний матеріал з дисципліни.

Активне використання студентами інтернету в медичних інформаційних системах відкриває широкі можливості для підвищення їх рівня знань шляхом щоденної самоосвіти. Під час самостійної роботи викладач в індивідуальному спілкуванні із

студентами корегує, уточнює та повніше розкриває матеріал, що сприяє зростанню зацікавленості, розвиває навчально-пізнавальну діяльність та допомагає опанувати даними знаннями.

Комп'ютеризація та застосування сучасних інноваційних технологій істотно покращують науково-методичне забезпечення навчального процесу на кафедрі, що допомагає значно збільшити рівень знань студента, обмежуючи його час для засвоєння.

Підсумковий модульний контроль рівня знань на кафедрі фтизіатрії та пульмонології НМУ імені О. О. Богомольця проводиться у кілька етапів: тестування рівня знань студентів, усного опитування за матеріалами практичних занять та лекцій, рішення ситуаційних задач та опис рентгенограм із патологічними (туберкульозними) змінами у легенях. При цьому студенти демонструють не тільки теоретичні знання, а також свої вміння щодо застосування цих знань у практичній діяльності, що відображається під час вирішення ситуаційних задач. Рівень знань на підсумковому модульному контролі оцінюється за певними критеріями.

Висновки:

Практичні заняття з дисципліни “фтизіатрія” дозволяють можливість визначити рівень та володіння інформацією з попередніх дисциплін (суміжних), що дозволяє інтегрувати знання із різних предметів, залучити всіх учасників у процес обговорення певної проблеми та розвинути вміння вести професійну дискусію.

Застосування інноваційних технологій у фтизіатрії перетворює традиційне заняття в інтерактивне, дозволяє збільшити обсяг послуг щодо освіти та створює умови для її безперервної роботи.

Використання сучасних технологій в учбовому процесі на кафедрі фтизіатрії та пульмонології дозволяє покращити якість навчання та сприяє систематизації отриманих знань і професійних умінь у майбутніх лікарів.

Інформація про автора:

Пікас Ольга Богданівна – доктор медичних наук, професор, професор кафедри фтизіатрії та пульмонології, Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, Київ, Україна.

Наукові інтереси: основи методології навчального процесу на кафедрі фтизіатрії та пульмонології, фтизіатрія – методи та результати лікування хворих на туберкульоз; <https://orcid.org/0000-0002-9525-7719>.

Автор-Кореспондент:

Пікас Ольга Богданівна

Email Автора-Кореспондента:

ppikas@ukr.net